

Informace versus dezinformace

PhDr. Lucie Strašíková

Říjen 2017

Informační exploze

- 90. léta 20. století
 - Práce s informacemi měla pravidla
- Doba informační exploze
 - Nelze sledovat všechny informační toky
 - Zahlcenost, špatná orientace
 - Problematické hodnocení – relevance a validita

„Post-pravdivý“

- ***Post-pravdivý svět*** – slovo roku 2016 (fakta nehrají roli, nahradily je emoce)
 - Myšlenka post- pravdy – poprvé rok 1992
- Jiří Přibáň: ***„Post-pravda je projev digitálního barbarství, které postihuje Evropu a celý západní svět. (...) Nehledáme už pravdu, hledáme potvrzení vlastních předsudků.“***

„Post-faktický“

- Nejen *post-pravda, ale i post-fakt*:
postfaktisch – německé slovo roku 2016
(objektivní fakta mají menší vliv na utváření
veřejného mínění než emoce)
 - Donald Trump – inaugurace, leden 2017 –
alternativní fakta
 - NBC: *“Alternativní fakta nejsou fakta, to je lež”*

Zdroje informací

- Pravidlo ověřovat ze dvou zdrojů
- **Zpravodajské agentury**
 - spolehlivost, faktografická správnost, nezávislost, objektivita
- **Informace z terénu** (vlastní a oficiální zdroje)
 - informace může být ovlivněna zdrojem
 - ptát se, komu to prospívá
- **Zpravodajské weby, internet, sociální sítě**
 - informace vyžadující citaci zdroje
 - obezřetnost – sociální sítě bez editorské kontroly

Jednoduché ověřování

- Diferencovaný přístup k jednotlivým zdrojům
- **Oficiální zdroje** – vládní materiály, vyhlášky zákony
 - Zdrojujeme původ materiálu
 - Snaha o pozitivní pohled u PR materiálů
- **Zpravodajské agentury**
 - Netřeba ověřovat, existují výjimky
 - Nezávislost, nezabarvená fakta bez komentáře

Složitější ověřování

- ***Zpravodajské weby, tištěná média***
 - Rozlišujeme zaměření média, vnímáme majitele
 - Obsah ne vždy musí být vyvážený a objektivní
- ***Sociální sítě***
 - Rozlišujeme kvalitu zdroje a obsah
 - Oficiální vládní účty
 - Emoce, názory, nikoli fakta

Co všechno se můžete dočíst

- Březen 2016: ODS chce vytvořit vyšetřovací komisi kvůli kauze pětice Čechů unesených v Libanonu a postupu ministra spravedlnosti Roberta Pelikána (ANO) při jejím řešení. Zástupci ODS upozornili také na spekulace, že za ČR v případě údajně vyjednával Pelikánův bratr arabista Petr Pelikán.
- <https://www.novinky.cz/domaci/396392-zapojil-pelikan-bratra-do-pripadu-fajad-pta-se-ods-sablijsme-se-vtipkuje-prekladatel.html>

Co všechno můžete vidět

- Prosinec 2004: fiktivní mluvčí společnosti Dow Chemical oznámil v BBC, že společnost přijala zodpovědnost za katastrofu v Bhópálu a nabízí obětem 12 miliard dolarů
- Za 23 minut klesly akcie společnosti o 4,24 %
- Yes Men chtěli ukázat, co je správné
- <https://www.youtube.com/watch?v=LiWlvBro9eI>

Co dokáží sociální sítě

- Listopad 2016: Sociální síť Twitter totiž minulý měsíc proletěly miliony zpráv s hashtagem #PizzaGate. Její podstatou je, že Clintonová s šéfem jejího volebního štábu Johnem Podestou skrze pizzerii řídili sexuální zneužívání dětí. Případ falešné zprávy sdílel i syn Michaela Flynnna, poradce pro otázky národní bezpečnosti budoucího prezidenta Donalda Trumpa.
- https://www.lidovky.cz/pripad-pizzagate-konspiracni-teorie-o-zneuzivani-deti-skoncila-strelbou-116-/zpravy-svet.aspx?c=A161204_122644_In_zahranici_ele

Vnímání světa informací

- ***Způsob utváření názorů***
- Komunikace – ***názorové a informační bubliny***
 - Neschopnost kritického myšlení
 - Neschopnost naslouchat
- Neschopnost poznat ***rozdíl mezi názorem a fakty***
- Selekce informací

Fakta versus dezinformace

- Relevance zjištěné informace
- Validita dané informace
- ***Fakta versus emoce***
 - informace přijímáme skrz emoce, názory někoho jiného, potvrzení vlastního názoru
- ***Moc dezinformací***
 - Polopravdy, domněnky
 - Dezinformační weby

Falešné zprávy a sociální sítě

- Sociální sítě – ideální ***nástroj pro šíření fake news***
- Nejen politika, ale i byznys, zavádějící průzkumy
- ***Přebírání zpráva ze zahraničí*** – nepřesný překlad
- ***Označování falešných zpráv***
- Přesvědčeného nepřesvědčíte

Příklady

- Synagoga ve Wuppertalu
- Comet Ping Pong – sexuální zneužívání dětí
- Lebky mimozemšťanů na Kavkaze
- Merkelová u Stasi, Juppé Muslimské bratrstvo
- Uprchlíky znásilněná dívka v Berlíně
- Neplatnost rozdělení Československa
- BBC - Bhópál

Závěr

- v době, kdy rychlost má přednost před přesností mnohdy ***vypouštíme nikoli ověřená fakta, ale polopravdy, ba někdy i lži***
- na jakoukoli kritiku ohledně špatné práce s informacemi přichází odpověď ***“cenzura”, či “omezování svobody slova”***
- ***Postupně se stírá rozdíl mezi pravdou a lží.***